

Dergi : Beyanülhak

Tarih : 18 Temmuz 1327

Müellif : Ömer Nasuhi Bilmen

Cemiyet-i beşeriyyeyi teşkil eden efradın seviye-i irfanı, derece-i ilm ü kemali mütesavi olamayacağından her ferd kendinden ziyade haiz-i malumat olan zevatın ilm ü fazlından, va'z u nasihatinden istifadeye muhtaçtır. İnsanlar birçok ihtiyacata maruz olarak yaratılmışlardır; bunların bir kısmını ihtiyacat-ı maddiyye teşkil etmekte olduğu halde diğer bir kısım-ı mühimmini de ihtiyacat-ı maneviyye ve ruhiyye teşkil eder.

İnsanlar ihtiyacat-ı maddiyesinin istîfâsı hususunda her türlü meşâkk u mezahime tahammül ederek her türlü vesait-i meşruaya müracaat etmeye çalışır olduğu gibi ihtiyacat-ı maneviyye ve ruhiyyesini izale edebilmek için de birçok vesail-i ulviyyenin istihsaline mecburiyet hisseder.

İnsan bazen öyle bir ihtiyac-ı manevi ve vicdaniye maruz kalır ki bu ihtiyacın çare-i istîfâsını bulmadıkça kabil değil bir türlü rahat edemez; kalbi giriftar-ı ızdırab, gözleri girye-riz-i teessür olmadan kurtulamaz.

Zaten ihtiyaç bütün kâinat üzerinde hüküm-ferma olan bir kanun-ı lâ-yetegayyerden ibarettir. Âlem-i tabiatta hiçbir şeye tesadüf olunamaz ki şedid bir ihtiyacın taht-ı tesirinde bulunmasın: Elvah-ı tabiata, bedayi-i sermediyete dikkat edildikçe bütün eşyanın, bütün âsâr-ı mütenevvia-i kudretin birer ihtiyac-ı tabii içinde yaşamakta olduğu, istifa-yı ihtiyaç hususunda yekdiğerden istifade eylemekte bulunduğu müşahede olunur. Mesela: Semaya, o feza-yı lâ-yetenâhiye zinet-bahş olan seyyarata dikkat eder isek safahatı nurlandırmak, leyali-i muzlimeyi tenvire çalışmak hususunda sevâbit-i muzîeden istizâe-i letafet etmeye muhtaç olduklarını görürüz.

Latif bir baharın feyz-i nuranisiyle her türlü letaif-i münevvereyi haiz bulunan bir şükûfezâra çıkar, ağaçlara, çiçeklere, fevâkih-i gûnâgûne atf-ı nazar eyler isek bunların birçok şeye mesela: ecrâm-ı semaviyyenin neşreylediği zerrin zerrin ziyalara, hayat-ı uzviyyeyi temin eden leziz leziz sulara, kuva-yı inbatiiyye-i araziye, mesai-i muttasıla-i beşeriyyeye arz-ı iftikar eylediğini müşahede etmiş oluruz.

İşte insanlar dahi mevcudat-ı hariciyyede görülen bu kadar ihtiyacat-ı maddiyelerini ve gerek ihtiyacat-ı maneviyyelerini istifa için metin azm ile, lâ-yenkati' bir metanetle, muttasıl bir sa'y ü gayretle bezl-i makderet eylemeye mecburdurlar.

İnsanlar maruz buldukları ihtiyacat-ı maneviyyenin en büyük bir kısmını istifa etmek mesela: nuraniyet-i fikriyye ve tekemmülât-ı ahlakıyyeye nail olmak için heyet-i içtimaiyyenin en kıymetli, en nafi uzvunu teşkil eden ulema ve hükemaya muhtaçtır.

Evet her fert tenvir-i efkâra, tehzib-i ahlaka, terbiye-i ruha muvaffak olmak için ulemanın, erbab-ı fazl ve iktidarın sünuhât-ı ilmiyyesinden, musahabat-ı hakimanesinden nasibedâr-ı feyz olmak ihtiyacına maruzdur.

Dünyada hiçbir hastalık tasavvur olunamaz ki bir tabibi bulunmasın. Emraz-ı ahlakıyye ve içtimaiyyenin etıbbası ise -muzlim noktalar etrafında dolaşan gafilleri uyandırmak lütfunda bulunan- nüseha ve hükemadır.

Emraz-ı ruhiyyenin teşfiyesi hususunda bir nasih-ı hakimin sözlerindeki tesir hiçbir şeyde mevcut değildir.

Latif latif bulutlardan serpilen yağmur kataratıyla tabiat faaliyete başladığı, elvah-ı zemin asar-ı rengarenk-i bahar ile kesb-i taravet eylediği, ağaçlar ezhar-ı mütenevvianın inkişafıyla cevherlere müstağrak olduğu gibi bir nasih-ı hakimin, bir hatib-i hikmet-perverin ruh-nüvaz sözleriyle de müstemiinin ruhu inbisata gelir; hüceyrat-ı dimağıyyesi tenevvür eder, kuva-yı müfekkiresi tekemmül eyler. Ahlak-ı redîe ve ef'al-i gayr-i meşruasından eser kalmaz.

Zaten ahlakın kabil-i tebdil ve tehzib olduğu birçok ulema ve hükema tarafından kabul edilmiş bir hakikattir:

Hüsn-i ahlak ile kaimdir kemalat-ı beşer

Kabil-i tehzibdir her vechile ahlakımız

Müstaid kılmış bizi kesb-i kemal u hikmete

Herkesi bir feyze mazhar eyleyen Hallakımız

Lakin şu kadar var ki herkesin tehzib-i ahlaka çalışan, emraz-ı ruhiyyenin tedavisine kalkışan zevat bihakkın muktedir, bihakkın mütehasıs olmalıdır. Heyet-i içtimaiyyenin temayülat-ı zihniyyesini, ihtiyacat-ı dimağıyyesini teşhis ettikten sonra lazım gelen tedabir-i fenniyyeye tevessülde bulunmalıdır.

Nasih ve hatip unvan-ı mübecceli ol kimselere yakışır ki halim, beşuş, mehasin-i ahlakiyye ile mütehalli, müddeasını delail-i nakliyye ve ameliyye ile ispata muktedir olur, beşeriyetin maddi, manevi birçok terakkiyata muhtaç bulunduğunu parlak bir surette ispat edecek bidaa-i ilmiyyeye malik bulunur. Sözlerinin ahenk-i latifanesiyle huzzarı kendine, kendi kuvve-i bedia-i nutkiyyesine meftun edecek bir fitratta yaratılmış olduğunu ispat eder durur.

Bugün israiliyat ve hurafat ile, sathî hâyîde efkar ve mütalaat ile izaa-i enfas edecek kimselerin nasih ve hatip olmak şerefini haiz olamayacakları vareste-i beyandır.

Hutabâ ve nusahânın vazifesi: Milletin fikrini parlatmak, herkesi ahkam-ı diniyyeden, ahval-i medeniyye ve terbiye-i içtimaiyyeden haberdar eylemekten ibarettir.

Hususıyla bugün emraz-ı ahlakiyye teammüm etmiş; efkar-ı umumiyede bir garip tahavvülat tecelli eylemiş olduğundan bu gibi ahval-i muzırranın daha ziyade tevsi-i daire-i sirayet etmesine mani olacak muktedir, mütefennin müessirü'l-keâm hatiplere, vaizlere son derece ihtiyaç vardır.

Mamafih bir hatip, bir vaiz mensup olduğu mesleğin seviye-i fazl u irfanını gösterir bir mi'yar gibi telakki olduğundan lazım gelen evsaf-ı bergüzideyi haiz bulunmayan kimselerin kürsü-i va'z u hitabete çıkmasına müsaade vermek kabil-i afv olamayacak nekayis-i içtimaiyyeden ma'duddur.

İşte şeref-hulûlüyle bütün alem-i İslamiyeti nurlar içinde bırakan şuhur-ı selase münasebetiyle İstanbul'un, bir menba-ı feyz ve irfan olan şehri dilnişinin cevâmi-i şerifesinde icrâ-yı va'z u nasâihte bulunacak zevâtın bi-hakkın muktedir olmasına dikkat etmek, va'z u nasihat gibi vezâif-i mühimmeyi malumat-ı basîta ashâbının uhdesine tevdi eylememek lâzımdır. Binaenaleyh bu husûsta merci-i âlîsinin nazar-ı i'tinâsını bütün müntesibîn-i ilmiyye nâmına celb eylerim.

Şuhûr-ı Selâse Münasebetiyle Nasihat

Erzurumlu Ömer Nasuhi

Editör : Furkan Yalçinkaya

Link : https://isamveri.org/pdfosm/D00524/1327_121/1327_121_NASUHIO.pdf